# DISCURSUL POLITICO-PATRIOTIC: REPERE PRAGMATICE ŞI RETORICE

*Viorica ATAMAN*

CZU: 81`42:32 ataman.viorica@gmail.com

*By understanding political discourse, we can become more aware of social and political issues and form informed opinions. The last years changed the paradigm in the research of political discourses, which once again confirms the topicality of the topic and the openness to new research approaches and applicative valences. The study of patriotic discourse analysis can contribute to the development of educational and civic training programs that promote critical thinking and discourse analysis skills.*

Tema discursurilor politice este incontestabil de o mare actualitate în contextul ultimilor ani plini de revoluții, revolte, războaie și răzmeriţe. Încă din cele mai vechi timpuri arta oratorică era considerată o îndemânare deosebită într-o activitate, pricepere, măiestrie. Respectiv, arta oratorică este arta de a vorbi, dar nu oricum, de oricine şi oriunde, ci de un orator în faţa unui public, cu respectarea unor exigenţe şi având un anume scop. Spațiul carpato-danubiano-pontic a fost în calea *tuturor răutăților*, vorba cronicarului, iar interesele Marilor Puteri se răsfrângeau prin ideologii și căi politice diferite. Secolul al XIX-lea a fost considerat un secol al națiunilor, a demarat o serie de mișcări de conştientizare națională, majoritatea fiind vizibile și vocale, bunăoară, mișcările de identitate națională ale grecilor, sârbilor, ungurilor, românilor, mișcările revoluționare încheindu-se la începutul secolului XX, odată cu căderea a patru imperii mari și apariția unei serii de state naționale, clădite pe un fundament și asentiment patriotic. Secolul al XX-lea n-a fost nici el lipsit de revoluții; actuala Republică Moldova fiind parte din Imperiul Sovietic a reușit să revigoreze discursul patriotic abia la finalul anilor ’80 -’90, perioadă de mari schimbări atât la nivel geografic, cât și în plan sociolingvistic. Deoarece societatea umană este în plin proces de căutare de sine, totodată, deschisă spre noi achiziții inovative, noua tendință de globalizare tinde să anihileze frontierele și etniile, iar anglicizarea limbilor vernaculare pare un proces de necontrolat, discursurile patriotice considerându-se desuete până la atacul rusesc asupra Ucrainei, care a schimbat unilateral pozițiile geopolitice. Discursurile politico-patriotice, fiind mai puternice decât tancurile, au demonstrat o dată în plus valoarea cuvântului, valoarea textului bine argumentat şi a discursului persuasiv. Strategiile retorice sunt tehnici sau tactici utilizate în comunicarea verbală sau în discursuri pentru a influența, a convinge sau a capta audiența. Aceste strategii sunt utilizate în diferite contexte, inclusiv în retorică, oratorie, publicitate, politică sau în argumentarea verbală. Iată câteva strategii retorice comune: *Persuasiunea logică (logos)*- această strategie implică utilizarea raționamentului lo-

gic, a argumentelor raționale și a evidențelor pentru a susține o afirmație sau o concluzie. Include prezentarea faptelor, a statisticilor și a expertizei în domeniu pentru a oferi suport logic și credibilitate argumentelor; *Persuasiunea emoțională (pathos)*- se bazează pe apelul la emoții pentru a influența și a convinge audiența. Aceasta implică utilizarea povestirilor, a exemplelor emoționale, a limbajului convingător sau a imaginilor puternice pentru a evoca emoții precum compasiunea, bucuria, frica sau indignarea; *Persuasiunea etică (ethos)* se concentrează pe construirea credibilității și încrederii în comunicator. Implică prezentarea calităților și a expertizei personale, menționarea valorilor morale sau a principiilor și demonstrarea integrității pentru a câștiga încrederea audienței, utilizarea autorității, strategie care implică referirea la experți, lideri sau figuri de autoritate recunoscute pentru a susține argumentele sau pozițiile prezentate. Discursurile politice sunt structurate în jurul a două tipuri de teme: pozitive şi negative. De obicei, candidaţii se folosesc de teme pozitive pentru a-şi sublinia propriul program, modul în care vor rezolva problemele curente cu care se confruntă ţara, de un limbaj negativ pentru a se referi la contracandidaţii lor sau la cei aflaţi la putere în acel moment. Astfel, o dihotomie Eu/Noi vs. El/Ei se poate observa în orice discurs politic. Este interesant faptul că unii dintre candidaţi aleg să-şi structureze discursurile numai pe baza unui limbaj şi a unor teme negative. Acest fapt poate avea două explicaţii: în primul rând, folosirea unor termeni negativi creează o imagine grotescă a contracandidaţilor şi astfel alegătorii au o singură alternativă, de a nu vota pentru aceştia şi de a-l alege pe cel care a avut curajul să demaşte răul; în al doilea rând, o analiză mai profundă poate dezvălui că un candidat care se foloseşte numai de teme negative nu are, de fapt, nici un fel de program electoral. De obicei, acei candidaţi care nu au nicio şansă folosesc cu preponderenţă mijloace negative în discursurile lor.

Exemple de teme în actul discursiv politic:

*Statalitatea Republicii Moldova*

Să ne amintim că, acum 101 ani, pe 2 decembrie 1917, a fost fondată Republica Democratică Moldovenească – episod politic și istoric scurt, dar prin care moldovenii au demonstrat că sunt conștienți de moștenirea identitară și statalistă a Moldovei. Astăzi, noi suntem datori să facem ceea ce nu s-a reușit în acea perioadă grea pentru țară, suntem datori să păstrăm statalitatea Republicii Moldova, să o consolidăm și să nu cedăm nicicând din suveranitate, din integritatea noastră teritorială și identitară. (*Discursul rostit de Președintele Republicii Moldova la festivitatea de totalizare a Anului Ștefan Cel Mare și Sfînt, presedinte.md, 02.12.2018)*

*Mihai Eminescu*

Marcăm astăzi și 168 de ani de la nașterea „Poetului nepereche” Mihai Eminescu – un geniu al omenirii, care a ales Moldova pentru a se naște și a trăi prin fiecare dintre noi. Poet, prozator și dramaturg, publicist și traducător, Eminescu a fost expresia conștiinței de neam și a unei ferme poziții civice. Să-l cinstim pe Eminescu, citindu-l și descoperindu-l întru continuitatea neamului și consolidarea acestuia prin cultură. (*Mesaj cu prilejul Zilei Naționale a Culturii, presedinte.md, 15.01.2018)*

*Ștefan cel Mare*

Lipsa unor profunde contradicții etnice și religioase ne oferă speranța că vom reuși să construim o societate modernă, în care vom dori să trăim nu numai noi, ci și copiii, și nepoții noștri. După cum ne-a lăsat poruncă ilustrul domnitor al Moldovei, Ștefan cel Mare și Sfînt. (*Adresarea domnului Igor Dodon, Preşedintele Republicii Moldova, în legătură cu data de 2 martie 1992, presedinte.md, 02.03.2018)*

Discursul politic joacă un rol crucial în construcția și promovarea identității naționale. Prin intermediul discursului, politicienii pot articula și consolida sentimentele de apartenență la o națiune și pot mobiliza patriotismul și sentimentele naționaliste în rândul audienței. Discursul politic poate evidenția valorile și tradițiile naționale, reprezentându-le ca fiind fundamentale pentru coeziunea socială și prosperitatea națiunii. Discursul politic utilizează adesea simboluri și metafore pentru a construi o imagine puternică și emoțională a națiunii și a patriotismului. Politicienii folosesc simboluri naționale, cum ar fi steagul sau imnul, și metafore, cum ar fi „patria-mamă" sau „sufletul poporului", pentru a transmite și a întări asocierea emoțională a audienței cu națiunea și patriotismul. Cercetarea discursului politic relevă că politicienii utilizează patriotismul ca strategie discursivă pentru a-și legitima pozițiile și pentru a mobiliza sprijinul public. Ei pot apela la patriotism pentru a câștiga încrederea și loialitatea alegătorilor și pentru a susține anumite politici sau agende politice.

**Referințe:**


1. ARISTOTEL, Retorica: fragmente sau tratate / Aristotel; traducere, studiu introductiv și index de Maria-Cristina Andrieș; note și comentarii de Ștefan-Sebastian Maftei. - București: Univers enciclopedic, 2011
2. NAGY Rodica, Dicționar de analiză a discursului, Institutul European, 2015;
3. NASTASĂ, Irina. Alexandru I. Philippide: Retorica stilului științific / Irina Nastasă. - Iași: Olbrechts Tyteca; prefață de Michel Meyer; traducere și index analitic de Aurelia Stoica. - Iași :Editura Universității „Al. I. Cuza", 2012;
4. NICULESCU-GORPIN, Anabella-Gloria. Modalități de persuadare și efectul perlocuționar în discursul politic Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" București, https://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/39.pdf;
5. SĂVULESCU, Silvia. Retorică și teoria argumentării/Silvia Săvulescu. - București: Comunicare.ro, 2003.


*Recomandat*

***Viorica MOLEA**, dr. hab., conf. univ.*